

Inskrift:

osnikin · uk · ranti · litu · risa · stin pina · at · stora
 5 10 15 20 25 30 35

Osnikinn ok Randi letu reisa stæin þenna at Stora.

»Osniken och Rande läto resa denna sten efter Store.»

Till läsningen: Inskriften, som börjar upptill på stenen, saknar sk före 1 o. 1 o har bst endast t. h. om hst. 3 n har i likhet med övriga n-runor bst endast t. h. om hst. 4 i och 6 i äro ej stungna, ej heller 5 k. 8 u och 9 k ha förlorat topparna i en kantflagring. 16 i, 20 i och 25 i äro ej stungna. 26 n har förlorat korta stycken upptill och nedtill genom flagring. Efter 26 n finnas inga spår av sk. I 27 p utgår bst från ramlinjerna. I 29 n är bst placerad högt. 30 a har förlorat toppen i en flagring. 35 o = 1 o. Inskriften slutar utan sk. — Rhezelius: 10 k, rättat med blyerts till r. Sk saknas efter 18 u men utsättes efter 26 n och efter 37 a. Fl 1: 10 k ej rättat. Sk som i Fa 6. — Hadorph: ·osnikin · uk · ranti · litu · risa · stin · pina · at · stora. — Dybeck: Sk efter 18 u uppfattas som kryss. Sk efter 26 n.

Intet av inskriftens tre mansnamn tillhör de vanliga i runinskrifternas stora namnskatt. *Osnikinn* är hittills belagt ytterligare fyra gånger, nämligen på tre uppländska runstenar, U 333, 645 och 1042, samt på en sörmländsk, Sö 335. — *Randi* förekommer ytterligare endast en gång; se U 998. — *Stori* är väl snarast att fatta som ett ursprungligt binamn, 'den store'. Detta mansnamn torde också föreligga på Sö 269 (*stura* gen.).

I likhet med vad fallet är på U 1086 och 1089 är inskriften på U 1092 osymmetriskt placerad; efter den sista runan är en avsevärd del av slingan tom. Där hade sålunda funnits mycket god plats för den väntade uppgiften om Stores förhållande till de två män som läto resa stenen. Tomrummet i slingan är onekligen till stort men för ristningens utseende.

Enligt E. Brate är U 1092 ristad av den i dessa trakter verksamme ristaren Kjule. Denna attribution är jämförelsevis osäker.

1093. Nyvla, Tingstukällan, Bälinge sn.

Pl. 94, 95.

Litteratur: B 460, L 135, D 1: 195. J. Bureus, Fa 6 s. 151 n:r 262 (Bureus' egen uppteckning), s. 209 n:r 209 (Rhezelius), Fa 10: 2 n:r 47 c, Fa 5 n:r 69, Fa 1 s. 16, Ff 6 n:r 29; J. Rhezelius, Fl 1 n:r 91; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 18; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 300, 2, s. 256; C. C. Rafn, Nordiske Runemindesmærker (1856), s. 76 f.; R. Dybeck, Reseberättelse för år 1863 (ATA); M. Stolpe, Några ord till upplysning om bladet »Upsala» (1869), s. 67; UFT h. 11 (1883), s. 235; S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942 (ATA).

Äldre avbildningar: Bureus, teckning (i Fa 10: 2), kopparstick (i Ff 6); Rhezelius, teckning (i Fl 1); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 460); Dybeck, teckning (D 1: 195).

Runblocket ligger i Tingsgärdet, vid de s. k. Tingstukällorna, 1,5 km. N om Bälinge kyrka, 600 m. NNÖ om den nordöstra gården i Nyvla, 300 m. VSV om den västligaste gården i Gysta. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Upsala» samt på Ekonomiska kartbladet »Skuttunge» (1952).

Enligt Bureus, som undersökte inskriften den »30 Julij 1639», fanns blocket »På Tingstugu Wallen i Bäling». Rhezelius (Fa 6): »Wijd den Utræede Tingzwallen»; ovan teckningen i Fl 1: »Bäling Soehn Widh den Vthråade Tingzstadhen och Rättplatsen». På träsnittet i Peringskiölds

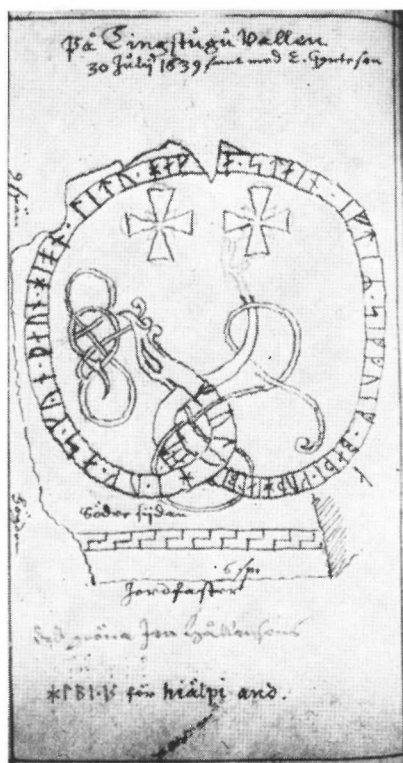

Fig. 356. U 1093. Nyvla, Tingstukällan, Bälunge sn. Efter teckning av Bureus.

Fig. 357. U 1093. Nyvla, Tingstukällan, Bälunge sn. Efter kopparstick av Bureus.

Monumenta finnes upptill bläckanteckningen »på Tingzwallen» och nedtill »Tingzplatzen i Bälunge sochn». Om andra uppgifter om den intressanta platsen se ovan s. 382, noten.

I sin reseberättelse för år 1863 skriver Dybeck: »Äfven kring Nyfvele besågos och granskades många fornlemningar. Häradets forna Tingsplats har förr varit i byns norra gärde, der en runsten ännu finnes vid så kallade Tingstugukällan.» *Sveriges runurkunder*: »En stor vräksten, som är vid så kallade Tingsstugukällan, nästan midt i norra gärdet, på östra sidan om och invid en der framrinnande bäck.»

UFT: »Å *Nyfve* mark vid 'Tingsstugukällan', nästan midt i norra gärdet ('Tingsgärdet'), å östra sidan om en bäck ligger en stor vräksten med inskriften . . .» I beskrivningen till Geologiska kartbladet anges platsen vara »nordligare från Nyfla vid Tingstakällorna . . . Runorna äro ristade på en otymplig klumpsten.»

Rödgrå granit med röda strimmor. Höjd 1,73 m., bredd 1,72 m. Ristningsytan flagrar. Linjerna äro, med undantag av runorna på stenens vänstra del, grunda. (I ristningsytan finnas flerstädes grunda skårar.) Runorna äro dock fullt säkra.

Inskrift:

fuluhi : uk : askun : þaun : hion : litu : hak . . . a : stain : eftir : sik : kuik : bapi kúp hialbi ant

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Fullugi ok Ásgunn þaun hion letu haggva stæin æftir sik kvik baði. Guð hialpi and.

»Fulluge och Ásgunn, dessa makar, läto hugga stenen efter sig båda, medan de levde. Gud hjälpe anden.»

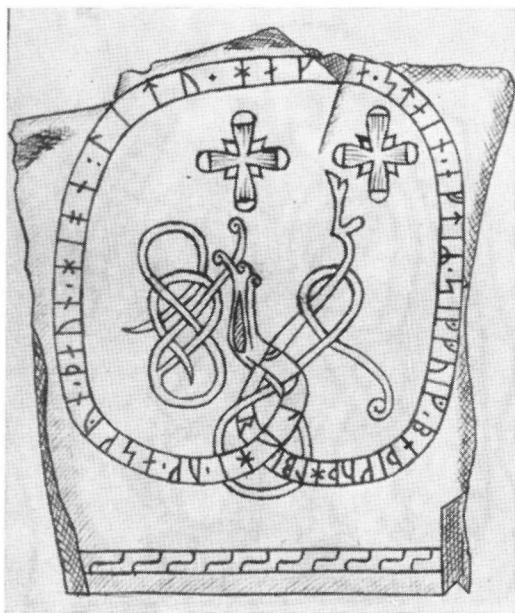

Fig. 358. U 1093. Nyvla, Tingstukällan, Bälinge sn.
Efter teckning av Rhezelius.

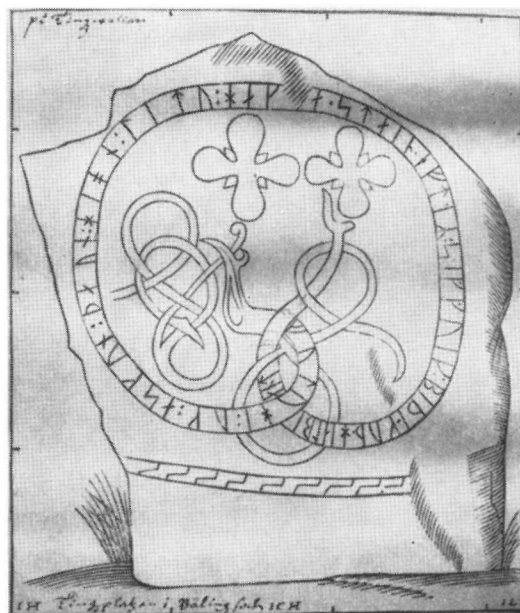

Fig. 359. U 1093. Nyvla, Tingstukällan, Bälinge sn.
Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 460).

Till läsningen: Inskriften börjar utan sk. 6 i står i en spricka, som går lodrätt över ristningsytan. 11 k är ej stunget, ej heller 23 i. Efter 28 k har ett stycke av stenen fallit bort, varigenom en u-runan har gått förlorad. 35 e är tydligt stunget. I 42 k finnes en mycket grund fördjupning mellan hst och bst; fördjupningen är säkerligen ej huggen. 43 k är ej stunget. I 46 k finnes en prick, som är skarpt markerad och verkar huggen, men troligen icke är det. 47 b är skadat av en kraftig, lodrät spricka. Såväl hst som bst äro skadade. Efter 50 i är ristningsytan ojämn. Den fördjupning, som där finnes, gör knappast intryck av att vara huggen. Efter 53 p finnas inga spår av sk, ej heller efter 59 i och 62 t. — Bureus (F a 6): **fuluhi · uk · askyn · paun · hion litu hak . . . a · stain · eftir · sig · guig · bapi · kup hialbi ant.** På teckningen i F a 10:2 utsätts sk efter 21 n och 25 u men saknas efter 42 g. I övrigt är läsningen helt densamma som i F a 6. På kopparsticket i F f 6 finnas däremot flera avvikelser. Sk saknas fullständigt, 17 o, 22 n; runföljden 28 k—29 a återges **kula**; 35 i, 42 k, 43 k, 46 k; runföljden 54 h—59 i återges **hiai pi**. Den största avvikelser ligger emellertid däri, att på kopparsticket efter inskriftens sista runa, 62 t, tillägges **pira**. — Rhezelius (F a 6): **fuluhi · uk · asyn · paun · hion : litu · hak . . . a · stain · eftir · sigguig · bepi kup hibi**. På teckningen i F l 1 är 11 k insatt. Efter 59 i finnes ett vänt r. Rhezelius har sålunda icke iakttagit runföljden 60—62 **ant.** — Hadorph och Leitz: **fuluhi : uk : askun : paun : hion : litu : hak . . . a · stain · eftir : sig guik : bipi · kup · hialbi ant.** (På träsnittet i *Monumenta* är med blyerts därefter tillagt **pira**).

Om det i uppländska runinskrifter ganska vanliga mansnamnet *Full(h)ugi* se t. ex. U 41. På kvinnonamnet *Asgunn* erbjuda runinskrifterna ytterligare endast ett belägg; se U 663. — **bapi** kan givetvis vara en skrivning för *bædi*. Om *bapi(n)*, *bæpi(n)* se V. Jansson i *Hum. Vet.-Samf. i Uppsala Årsbok* 1952, s. 173 ff. samt i *Festskrift till Elias Wessén* (1954), s. 101, 111 f. och 114 f. Ristningen begränsas nedtill av en repstav; om detta ornament se U 1079.